

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПРИВАТНИЙ ЗАКЛАД
«ДНІПРОВСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**



СУЧАСНА ПРИКЛАДНА ЛІНГВІСТИКА

Частина II

**Дніпро
2023**

УДК 81'1(477)

ББК 81'2 УКР

С 91

*Ухвалено до друку Науково-методичною радою Вищого навчального приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет»
(протокол № 4 від 21 грудня 2023 р.)*

*Ухвалено до друку Вченою радою Вищого навчального приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет»
(протокол № 4 від 28.02.2023 р.)*

Сучасна прикладна лінгвістика. Збірник наукових праць. Дніпро: ВНПЗ «ДГУ», 2023. Ч. II. 255 с.

(в авторській редакції)

У збірник увійшли наукові дослідження, які були оприлюднені на міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні погляди на прикладну лінгвістику» (09 листопада 2023 року). Тематика статей охоплює актуальні питання щодо розвитку та становлення прикладної лінгвістики.

Матеріали наукових досліджень можуть бути використані у практичній діяльності фахівців вказаних напрямів діяльності та у навчальному і виховному процесах закладів освіти.

ISBN 978-966-981-879-9

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Лежнёва Тетяна Миколаївна – кандидат юридичних наук, доцент, проректор Вищого навчального приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет»

Крашеніннікова Тетяна Валеріївна – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри міжкультурної комунікації та соціально-гуманітарних дисциплін Вищого навчального приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет»

Дудник Олена Володимирівна – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри міжкультурної комунікації та соціально-гуманітарних дисциплін Вищого навчального приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет»

Холод Ірина Василівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри міжкультурної комунікації та соціально-гуманітарних дисциплін Вищого навчального приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет»

Хмель-Дунай Галина Миколаївна – кандидат біологічних наук, доцент, доцент кафедри міжкультурної комунікації та соціально-гуманітарних дисциплін Вищого навчального приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет»

Негодченко Ольга Петрівна – старший викладач кафедри міжкультурної комунікації та соціально-гуманітарних дисциплін Вищого навчального приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет»

Мірошник Андрій Дмитрович – провідний фахівець відділу організації наукової роботи, міжнародних зв'язків та академічної мобільності Вищого навчального приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет»

© ВНПЗ «ДГУ», 2023

© Автори, 2023

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	5
------------------------	---

Алексєєв Артур. Взаємодія знань корпусної лінгвістики та інформаційних технологій у навчальному процесі	6
Андрішко Олег. Матеріали до словника міжмовних омонімів: українська мова й ізоляти / некласифіковані мови Африки	15
Варакута Марина. Мистецтво говоріння і слухання: ключі до ефективного спілкування.....	25
Василенко Наталія. Літературний портрет Катеринослава. Іван Манжура (1851-1893) – український поет-казкар, вчений-фольклорист. Концептуальні роздуми та музейні інтерпретації	34
Глушенко Ганна. Практичний досвід перекладу літератури за допомогою нейромережі: переваги та виклики	43
Дудник Олена. Політика українізації напр. XX – на поч. XXI ст	53
Квітінська Ліана. Короткий екскурс у історію етносеміотики, питання та перспективи розвитку етносеміотики як науки	61
Корсунська Вікторія. Kommunikative Kompetenz als Element der interkulturellen Kommunikation und der beruflichen Interaktion eines Individuums in der gegenwärtigen Stufe der gesellschaftlichen Entwicklung	73
Крашеніннікова Тетяна. Роль мов у сприйнятті народів як націй	87
Лимар Андрій. Державна політика формування гуманітарної складової професійної ідентичності особистості студента.....	93
Natsiuk Maryana. Osidak Viktoriia. Applying multilingualism in foreign language teaching	103
Негодченко Ольга. Відображення етнокультури у творах Миколи Пимоненка.....	113
Нежива Ольга. Предметно-мовне інтегроване навчання іноземних мов у закладах вищої освіти.....	124
Поповський Анатолій. Дбаймо про культуру мови – державотворчого коду нації	132
Rakutienė Silvija, Butrimė Edita. Development of personal competences at a specialized university – a changing paradigm of traditional education	140
Руколянська Наталія. Терміни на позначення абстрактних понять у субмові кримінального процесуального права.....	151
Сергієнко Наталія. Мовні аспекти юридичної термінології у сучасному законодавстві.....	159
Сковронська Ірина. Сучасні виклики та чинники збереження національної ідентичності українців	167
Sukhoviyi Vitalii. In the beginning was the word? Language and national consciousness. Ukrainian case	175
Хмель-Дунай Галина. До питання збереження автентичності в етнокультурному просторі.....	208

Холод Ірина. Особливості використання методології CLIL у викладанні англійської мови професійного спрямування	219
Шапошнікова Анастасія. Концепт «Паляниця» в етнографічних і фольклорних матеріалах, надрукованих наприкінці XIX – на початку XX ст.....	227
Шостак Оксана. Лінгвістичні інструменти для створення психологічної адаптації.....	236
Юрченко Анна. Музейне заняття «Як козаки у розвідку ходили»: захід на стику історії, археології та патріотичного виховання.....	244
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	253

РОЛЬ МОВ У СПРИЙНЯТТІ НАРОДІВ ЯК НАЦІЙ

Тетяна КРАШЕНІННІКОВА

*доцент, кандидат філологічних наук,
завідувач кафедри міжкультурної комунікації та соціально-гуманітарних
дисциплін ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет»*

У статті розглянуто поєднання понять «мова», «народ», «нація». Сфокусовано увагу на ролі мов у прийнятті народів як націй в історичному контексті. Адже мова будує суспільство, висловлює найвищі прагнення й найцінніші думки, емоції та життєву філософію, але будь-яка мова слугує одному – взаємодії людей. Виокремлено погляд на питанні «хто такі українці: як народ, як нація» та визначено маніпулятивні засоби впливу на українське середовище: риторика, маніпулювання свідомістю, пропаганда, мовна демагогія, нейролінгвістичне програмування, сугестія, піар. У підсумку звернуто увагу на головні політичні помилки.

Ключові слова: мова, народ, нація, мовне маніпулювання, мовленнєве маніпулювання.

The article examines the combination of the concepts of "language", "people", "nation". The author focuses on the role of languages in the acceptance of peoples as nations in the historical context. After all, language builds a society, expresses the highest aspirations and most valuable thoughts, emotions and life philosophy, but any language serves one purpose – people's interaction. The author presents a view on the question of "who are Ukrainians: as a people, as a nation" and identifies manipulative means of influencing the Ukrainian environment: rhetoric, mind manipulation, propaganda, linguistic demagoguery, neuro-linguistic programming, suggestion, and PR. In the end, the author draws attention to the main political mistakes.

Keywords: language, people, nation, language manipulation, speech manipulation.

Народ, що не створив собі
соборної літературної мови,
не може зватися свідомою
нацією (Іван Огієнко)

Існує багато наукових праць та досліджень щодо понять «мова», «народ», «нація», але, на жаль, як показує час, ми в українському суспільстві маємо постійні «гойдалки» в цьому напрямку. Шкода, що безвідповідальність деяких членів нашого суспільства та політичного «бомонду», активно довели нас до такої загальної проблеми, як ВІЙНА. Питання лише в одному: які висновки ми зробимо?

«Мова» і «народ» – два слова, які в деяких мовах виражаються синкретично в одному слові. Цій ознаці приписують позначення, що саме мова об'єднує народ і відрізняє його від інших народів.

Давайте спробуємо відповісти на питання: так хто ми – УКРАЇНЦІ?

Якщо ми один народ, то чому стільки часу ми поділяли Україну на захід і схід, південь та північ? Народ об'єднує мова. Питання: то чому пройшовши такий кривавий історичний шлях ми не враховуємо історію наших предків і не вчимося, і нам знадобилася війна, кривава війна, безліч смертей, щоб усвідомити, що навіть на передовій мова нас захищає, бо допомагає зрозуміти, хто перед тобою. То чому керівництво нашою державою пріоритет надає знову іноземній мові, а не державній. Ми і сьогодні чуємо в соціальних мережах «як ви всі дістали мовним питанням».

У мене лише одне питання до всіх: що ми з вами залишимо у спадок нашим дітям та онукам? Сторінку в історії з формулюванням «наші предки боролися за рідне слово, а ми від нього майже відмовилися»?

На жаль, майже всі нароби науковців розповсюджуються переважно серед науковців, бо наша політична та економічна еліта не спроможна оцінити все те, що ми з вами напрацьовуємо, а не спроможні, бо не знають як продати. Тоді в мене наступне питання: ви ставите все на економічні рейки, так чому ж не задумується, що Англія на впровадженні англійської мови має офіційний прибуток до бюджету щороку 3 мільярди фунтів?

У всіх народів мова тісно пов'язана з національним почуттям і національною свідомістю.

Мова будує суспільство, висловлює найвищі прагнення й найцінніші думки, емоції та життєву філософію, але будь-яка мова слугує одному – взаємодії людей. І тут, велике значення має також самостійність держави. Наприклад, коли населення США стало усвідомлювати себе окремою нацією, бажання національно виокремитися стало стимулювати виникнення й розвиток американського варіанту англійської мови. Адже мова є невід'ємною ознакою етносу, і в наукових працях стверджують, що її вік визначається віком відповідного етносу, як і будь-якого суспільно- історичного явища (держави, міста, культурно-історичного регіону тощо) передбачає необхідність довести неперервність його життя від відпущеного часу його виникнення [3].

Питання: скільки ще потрібно поховати наших захисників, щоб національна самосвідомість запрацювала не частково, а як один свідомий організм?

Нам постійно говорять у свята про Національно-етнічну ідентичність як відчуття особистістю своєї належності до певного етносу, нації, національної культури і мови, результатом якого є формування ідіоетнічної (лінгвокультурної) особистості [5, с.248].

Давайте пригадаємо мови, які пережили, народ і націю. Наприклад:

1. Імперія інків відома як одна з найвеличніших цивілізацій світу. Уртон у книзі «Знаки інкських кіпу» зазначав, що мова кіпу є ранньою формою писемності, а її вузликове письмо використовувалося як вид тривимірного бінарного коду, схожого на сучасну мову комп'ютерів.

2. Шумерське царство було дуже розвиненим, а шумерська мова залишалася престижною, навіть вийшовши із загального вжитку. Вона символізувала культуру, пам'ять та накопичені знання багатьох поколінь.

3. Латинська мова та інші. І

тут у мене знову питання:

Багато людей, які виїхали за кордон як біженці, спокійно починають асимілюватися в інших мовних просторах, бо то ж потреба. Вони ходять на курси інших мов вивчають їх намагаються влитися в загальний мовний простір обраних країн, деякі люди повертаючись в Україну знову забувають про український простір.

Зверніть увагу: скільки країн зберігають свою мову, сприяють її розвитку, а також – наскільки вони прискіпливі до знання мови, коли приймають когось на роботу. Адже представники більшості країн давно переконалися, що мова – це інструмент розуму та запорука щастя й добробуту: як говориш, так мислиш і живеш. Наприклад, в Японії 130 інститутів японської мови, завданням яких є шліфувати культуру порозуміння. У США ставлять на перше місце риторику. Німці вчаться говорити через театр. Англійське суспільство поставило на п'єдестал, через знання англійської мови, багатство та технічні блага, хоча в державі є повна законодавча база про підтримку інших мов.

Для того, щоб зберегти рідну мову потрібно не лише мати бажання народу.

1. Досвід Ізраїлю: для вивчення івриту було створено спеціальне відомство, яке систематично займається поширенням державної мови та її утвердженням.

2. На цей день Парагвай залишається єдиною країною в Америці, в якій більшість населення розмовляє однією корінною мовою – гуарані. Вона надійно захищена Конституцією, що офіційно надає їй статус, рівний із мовою колонізаторів – іспанською, а гуарані на вулицях є джерелом національної гордості.

3. У місцевості поміж піками Швейцарських Альп ізолювано проживають люди, які розмовляють і живуть подібно до того, як це робили тисячі років тому давні римляни. Складаючи приблизно піввідсотка населення Швейцарії, це корінне населення спілкується ретороманською мовою, схожою на суміш німецької й італійської.

Нація – найвища природна форма об'єднання людей. Жодна держава не сформувалася як безнаціональна. Мова забезпечує нормальне функціонування національного організму в усіх його виявах – політичному, економічному, культурному тощо, бо саме мова – головна ознака нації.

Український народ пройшов власним неповторним шляхом культурного, історичного і мовного розвитку. Проте у нашій країні активно у різних напрямках діяльності людини використовують маніпулятивні вміння. Фактично пересічні українці слухають інформацію, чують думки тих, хто виступає, і не має змоги повноцінно оцінити, обдумати, а головне, зрозуміти те, про що говорили.

Мовне маніпулювання – це відбір і використання засобів мови з метою прихованої дії на адресата, тобто певний мовленнєвий вплив (вплив на людину за допомогою мовлення і супутніх мовленню невербальних засобів для досягнення мети, поставленої мовцем).

Термін «**мовленнєве маніпулювання**» переважно розглядають у системі засобів масової маніпуляції. До понятійного апарату аналізу і систематизації способів впливу слова на свідомість людей входять такі поняття: риторика, маніпулювання свідомістю, пропаганда, мовна демагогія, нейролінгвістичне програмування, сугестія, піар.

При маніпулятивному мовленнєвому акті ключовим моментом для адресата є приховування своїх фактичних намірів, мотивів, цілей, намагання зробити так, щоб реципієнт навіть не здогадувався про них. У лінгвістиці та

філософії мови розрізняють дві форми мовленнєвого впливу: пряму і непряму, відмінність між якими полягає у виборі прямих чи непрямих мовленнєвих актів. Інтерес становить саме непряма форма, адже йдеться про декодування інформації, мовних символів. Існує велика кількість прийомів, пов'язаних зі значеннями мовних виразів, які застосовують для того, щоб подати певну інформацію про реальні події у вигідному світлі відповідно до інтересів певної людини, соціальної або політичної групи.

Особливо звертають увагу на те, як лексичні засоби впливають на громадську свідомість (синонімія, евфемізми, дисфемізми; зміна асоціативного поля, кодифікованого у словниках стандартних асоціацій та психолінгвістичних дослідженнях; спрощення подання інформації через прийом мовного впливу на свідомість, що становить вербальну примітивізацію описуваного історичного факту; прийому замовчування; введення історичних паралелей тощо). Важливо знати, що лексико-семантичні прийоми маніпулювання ґрунтуються на мовних виразах, що не позначають явища дійсності та інтерпретують їх, співвідносячи з мовним стандартом. Прочитання будь-якого тексту залежить від реципієнта, а саме: які за довжиною відрізки висловів зберігаються у його пам'яті та як відбувається інтерпретація прочитаного чи почутого. У такому разі важливу роль відіграють риторичні тактики (прямі і непрямі). Адже кожна складова мовленнєвого спілкування здатна впливати на сприйняття та розуміння змісту.

Маніпулятивні можливості мови надзвичайно багаті. Коли людина чує про маніпуляцію свідомістю, вона думає, що це її не стосується і вона не піддається такому впливу. Маніпуляція проникає у кожен будинок і від неї людина не може сховатися, але вона може вивчити її інструменти та прийоми. На жаль, українське суспільство не бажає розуміти, що мова виникає на конкретних територіях не просто так. Вона постає оберегом, у тому числі і для психічного здоров'я населення. Ми спілкуємося один із

одним і не думаємо про наслідки сказаного. Більшість людей навчилися знищувати собі подібних, а ми навіть не прагнемо захистити себе у цьому суворому світі, говорячи при цьому своїм дітям «Чому ти промовчав на образу?». Можливо варто задати кожному собі питання: чи готові ми захищати себе і своїх дітей. Мова це складова наших генів: ми відмовляємося від неї, змінюємо розуміння про неї і бажаємо при цьому бути почутими та так, щоб нас зрозуміли.

Оскільки нашу мову багато десятиліть нищили на державному рівні, то і подбати про її відродження має саме держава, тому що найсвідоміші наші українці віддають свої життя заради її збереження.

Необхідно звернути увагу на головні політичні помилки:

1. Активно говорять про українську мову, а реально в Україні її лише планують на розвиток, тоді як при забороні російської мови активно впроваджують в освітній процес англійську мову.

2. Жодного року за період незалежності не оголошували роком української мови за всіма необхідними процедурами.

3. Не підтримується соціальний інститут батьківства щодо використання якісної мови в присутності дітей.

4. Онлайн-освіта зовсім знищила культурне, національне, патріотичне та інші види виховання як у школах, так і у вищих навчальних закладах. Усе поверхневе, бо переважно ми бачимо на екранах картинку відповідно до картини Малевича «Чорний квадрат».

5. Активно скорочують у вищій освіті дисципліни української мови та напряму соціально-гуманітарного блоку, бо, не дай Боже, молоді українці почнуть думати.

6. Українську мову пропагують вивчати переважно на примітивному рівні. Адже всі знають, що тести вчать запам'ятовувати, але не думати.

Цей список можна продовжувати і надалі.

Спробую підсумувати сказане: українці є народом та нацією, але, на жаль, до кінця не сформованою. Причинами постають: відсутність правильної політики в державі; слабка знання мови, історії, культури; слабкі навички слухати, чути, говорити та писати; небажання сприймати реальність

та невміння прораховувати наслідки; відсутність доступу до якісного освітнього матеріалу і слабе бажання займатися самоосвітою.

Список використаної літератури

1. Ажнюк Б. М. Мовна єдність нації: діаспора й Україна. Київ: Рідна мова, 1999. 450 с.
2. Дашкевич Я. Основні етапи етнічної історії української нації. *Родовід*. 1991. №2. С. 32-36.
3. Залізник Л. Від склавинів до української нації. Київ, 1977. 256 с.
4. Іванишин В., Радевич-Винницький Я. Мова і нація. Дрогобич: Відродження, 1994. 218 с.
5. Попова Т.В., Ліпкан В.А. Стратегічні комунікації: [словник] / Т.В. Попова, В.А. Ліпкана. Кив: ФОП О.С. Ліпкан, 2016. 416 с. С.248.
6. Руда О.Г. Мовне питання як об'єкт маніпулятивних стратегій у сучасному політичному просторі: монографія / Олена Руда; НАН України, Інститут української мови. Київ, 2012. 232 с.

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ФОРМУВАННЯ ГУМАНІТАРНОЇ СКЛАДОВОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА

Андрій ЛИМАР

*кандидат історичних наук, доцент, доцент
кафедри міжкультурної комунікації та
соціально-гуманітарних дисциплін
ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет»*

У статті розглянуто сучасний стан реалізації державної політики, спрямованої на формування гуманітарної складової професійної ідентичності особистості студента, її нормативно-правове забезпечення. Досліджено ключову роль у формуванні гуманітарної складової професійної ідентичності особистості студента закладів вищої освіти, їх професорсько-викладацького складу. Визначено поняття професійної ідентичності студента. Охарактеризовано аспекти процесу формування професійної ідентичності студента. Запропоновано конкретні напрями подальшого розвитку державної політики формування гуманітарної складової професійної ідентичності особистості студента.

Ключові слова: державна політика, гуманітарна складова, професійна ідентичність, особистість студента, гуманізація освіти, гуманітаризація освіти, професійна самосвідомість.

The article examines the current state of implementation of the state policy aimed at the formation of the humanitarian component of the student's professional identity and its regulatory and legal support. The key role in the formation of the humanitarian component of the professional identity of higher education institutions student and their teaching staff was studied. The concept of a student's professional identity is defined. Aspects of the process of forming the student's professional identity are characterized. Specific directions for the further development of the state policy of forming the humanitarian component of the student's professional identity are proposed.

